

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy
o przeliczenie kapitału początkowego i emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 marca 2025 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 12 września 2024 r., sygn. akt III WSC U 36/24,

1. oddala zażalenie,

**2. zasądza od odwołującej się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddział w Legnicy kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) złotych z odsetkami z art. 98 § 1¹ Kodeksu
postępowania cywilnego tytułem zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z 12 września 2024 r. w pkt I ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 1.866 zł i w pkt II odrzucił skargę kasacyjną B. S. od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 5 grudnia 2023 r. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że przedmiot niniejszego postępowania sądowego stanowiło odwołanie B. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy z 6 marca 2020 r., która wyznacza przedmiot rozpoznania w tej sprawie,

a dotyczącej wysokości kapitału początkowego, w którym skarżąca podnosiła, że organ określił tę wysokość za nisko - zatem rozpatrywana sprawa niewątpliwie zalicza się do spraw o prawa majątkowe. Na skutek apelacji odwołującej się od wyroku Sądu pierwszej instancji, który oddalił odwołanie B. S., Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem oddalił również jej apelację.

Skarżąca kasacyjnie za pośrednictwem zawodowego pełnomocnika złożyła skargę kasacyjną, w której określiła wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 123.319 zł. Wskazana kwota budziła wątpliwości Sądu Apelacyjnego, dlatego wezwał stronę skarżącą do wskazania sposobu wyliczenia tej kwoty pod rygorem z art. 25 k.p.c. Skarżąca kasacyjnie w piśmie z 31 maja 2024 r. podała, że wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnicę pomiędzy ustalonym przez organ rentowy w decyzji przyznającej jej emeryturę z kapitałem początkowym 224.439,60 zł, a wysokością kapitału początkowego w przypadku, gdyby obejmował on okresy składkowe pomiędzy 18 października 1993 r. a 31 grudnia 1998 r. i taka wartość była wskazywana w toku postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny poddał to stanowisko weryfikacji profesjonalnych - wyspecjalizowanych służb Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który prowadził postępowanie administracyjne w przedmiocie ustalenia wysokości kapitału początkowego B. S., jak i w konsekwencji wysokości jej emerytury. Z wyliczeń organu rentowego przedłożonych do niniejszej sprawy w piśmie z 1 lipca 2024 r. wynika, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie wynosi 1.866 zł i została ustalona jako różnica pomiędzy hipotetyczną wysokością emerytury z uwzględnieniem w kapitale początkowym z okresu 18 października 1993 r. a 31 grudnia 1998 r. jako okresu składkowego, a świadczeniem rzeczywiście pobranym przez B. S.. Różnicę tę organ obliczył za okres roku, mając na uwadze art. 22 k.p.c., to jest od stycznia do grudnia 2020 r. Pismo to zostało doręczone stronie skarżącej kasacyjnie z zobowiązaniem do ustosunkowania się.

Skarżąca w odpowiedzi podniosła, że zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą Sądu Najwyższego wartością przedmiotu zaskarżenia w sprawach o ustalenie kapitału początkowego jest różnica pomiędzy ustalonym dotychczas przez organ rentowy kapitałem a wysokością tego kapitału z zaliczeniem okresów, których uwzględnienia domaga się ubezpieczony i wskazała, że wartość

przedmiotu zaskarżenia stanowi kwota 123.319 zł jako różnica pomiędzy ustalonym dotychczas przez organ rentowy kapitałem w decyzji z 9 grudnia 2019 r. przyznającej B. S. emeryturę z kapitałem początkowym 224.439,60 zł, a wysokością tego kapitału, który obejmowałby okresy składkowe pomiędzy 18 października 1993 r. a 21 grudnia 1998 r.

Organ rentowy podważył to stanowisko w piśmie z 6 września 2024 r., stwierdzając, że zaskarżona odwołaniem decyzja z 6 marca 2020 r., która wyznacza w tej sprawie przedmiot rozpoznania, nie ustala kapitału początkowego. Ten został obliczony w decyzji z 6 grudnia 2019 r., od której nie wniesiono odwołania. Gdyby nawet przyjąć założenie, że przedmiotem niniejszej sprawy jest przeliczenie kapitału początkowego, to podana w piśmie skarżącej z 9 sierpnia 2024 r. kwota 224.439,60 zł stanowi wprowadzie wartość kapitału początkowego wskazaną w decyzji z 9 grudnia 2019 r. jako jeden z elementów obliczenia wysokości świadczenia, jednak wartość ta uwzględniała waloryzację kapitału początkowego zewidencjonowanego na koncie wnioskodawczym do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługiwała wypłata emerytury. Kwota ta nie jest miarodajna do ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie, ponieważ kapitał początkowy ustala się na 1 stycznia 1999 r. Na ten dzień - zgodnie ze wyżej powołaną prawomocną decyzją z 6 grudnia 2019 r. - wysokość kapitału początkowego wynosiła 51.102,59 zł, a nie 224.439,60 zł. Z kolei hipotetyczna wysokość kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu od 18 października 1993 r. do 31 grudnia 1998 r. jako okresu składkowego wynosi - jak wynika z hipotetycznej decyzji załączonej do pisma procesowego organu rentowego z 1 lipca 2024 r. - 60.064,51 zł (na dzień 1 stycznia 1999 r.). Różnica pomiędzy rzeczywiście ustalonym kapitałem początkowym a hipotetycznym kapitałem początkowym to 8.961,92. W konsekwencji nawet w omawianym przypadku nie zostanie spełnione kryterium wartościowe dopuszczalności skargi kasacyjnej (art. 398² § 1 k.p.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja odmawia prawa do przeliczenia kapitału początkowego i emerytury, zatem kwestia - przeliczenia kapitału początkowego i emerytury wyznacza zakres rozpoznania sprawy. Jednakże, ponieważ emerytura jest pochodną kapitału początkowego w

tym znaczeniu, że jego wartość wpływa na jej wysokość, to wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie jak niniejsza dominuje różnica w wysokości emerytury wynikającej z zaskarżonej decyzji, do emerytury, której domaga się skarżąca. Dlatego też Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wartości przedmiotu zaskarżenia wskazanej przez skarżącą i oparł się w tym przedmiocie na ustaleniach tej wartości na stanowisku organu, przyjmując, że wartość przedmiotu zaskarzania w rozpoznawanej sprawie stanowi kwota 1.865 zł wylicza w piśmie z 1 lipca 2024 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego sporna w niniejszej sprawie była wysokość świadczenia emerytalnego przyznanego wnioskodawczyni, zatem kwota 1.865 zł stanowiąca wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekracza kwoty 10.000 zł, co zdecydował o niedopuszczalności skargi kasacyjnej bowiem w sprawach, które nie dotyczą przyznania-wstrzymania emerytury lub renty, objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wysokości wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia. Na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną jako niedopuszczalną.

Na powyższe postanowienie B. S. wniosła zażalenie, podnosząc zarzut naruszenia art. 25 § 1 k.p.c. w zw. z art. 19 § 1 k.p.c. przez przyjęcie - nota bene nie na podstawie własnych ustaleń, a wyłączenie na podstawie wskazania organu rentowego zainteresowanego wynikiem niniejszej sprawy - że ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o ustalenie wysokości kapitału początkowego jest wysokość hipotetycznej emerytury, jaką otrzymywałyby ubezpieczona z uwzględnieniem wysokości prawidłowo ustalonego kapitału początkowego, bowiem „emerytura jest pochodną kapitału początkowego w tym znaczeniu, że jego wartość wpływa na jej wysokość, to wartość przedmiotu zaskarżenia w takiej sprawie jak niniejsza dominuje różnica w wysokości emerytury wynikającej z zaskarżonej decyzji do emerytury, której domaga się skarżąca kasacyjnie”, podczas gdy wartość przedmiotu sporu powinna być bezpośrednio, a nie pośrednio związana z przedmiotem sporu, a skoro sprawa o ustalenie wysokości kapitału początkowego (co zostało wielokrotnie przesądzone w orzecznictwie Sądu Najwyższego) jest sprawą o prawa majątkowe, to wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza różnica pomiędzy wartością kapitału początkowego ustalona z uwzględnieniem okresów

składowych, których włączenia do kapitału początkowego w sprawie domaga się ubezpieczona, a wysokością kapitału początkowego ustaloną w decyzji organu rentowego, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez ich nieprawidłowe zastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej ubezpieczonej, podczas gdy skarga kasacyjna w przedmiotowej sprawie była dopuszczalna, bowiem różnica pomiędzy ustalonym przez organ rentowy w decyzji z dnia 9 grudnia 2019 r. przyznającej ubezpieczonej B. S. prawo do emerytury kapitałem początkowym (224.439,60 zł), a wysokością kapitału początkowego w przypadku, gdyby obejmował on okresy składowe pomiędzy 18 października 1993 r. a 31 grudnia 1998 r. (347.758,60 zł), wynosi 123.319 zł. W oparciu o przedstawione zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych wraz z odsetkami za opóźnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega oddaleniu. Przepis art. 398² k.p.c. ma charakter bezwzględny i nie jest dopuszczalne dowolne, zależne wyłącznie od woli stron „oznaczenie” wartości przedmiotu zaskarżenia po to, aby uzyskać uprawnienie do wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie, w której skarga taka jest niedopuszczalna. Z tego względu badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie, czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej według k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 października 2020 r., I UZ 15/20, LEX nr 3066635).

Wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o przeliczenie wysokości emerytury wyznacza różnica w skali roku między emeryturą pobieraną przez ubezpieczonego a emeryturą, którą mógłby pobierać, gdyby organ rentowy

uwzględnił rekompensatę w związku z jego pracą w szczególnych warunkach i przeliczył emeryturę z doliczeniem tej rekompensaty. Jeżeli decyzja organu rentowego dotyczy wysokości (przeliczenia) emerytury „na bieżąco” (czyli na przyszłość), wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia określa się z uwzględnieniem art. 22 k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o prawo do świadczeń powtarzających się, wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń za jeden rok. Wartość ta w przypadku spraw o przeliczenie wysokości emerytury nie rośnie w czasie w związku z trwaniem postępowania sądowego, ponieważ zaskarżona do sądu ubezpieczeń społecznych decyzja organu rentowego dotyczy stanu rzeczy (stanu prawnego i faktycznego) na datę jej wydania, nie obejmuje zatem kolejnych lat trwania postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 stycznia 2021 r., I UZ 22/20, LEX nr 3113226; 19 marca 2024 r., III UZ 31/23, LEX nr 3694963).

O dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje różnica między wysokością emerytury pobieranej przez ubezpieczoną a emeryturą, jaką pobierałaby, gdyby przysługiwała jej rekompensata z tytułu pracy w szczególnych warunkach, pomnożona przez 12 miesięcy (art. 22 k.p.c.). W konsekwencji konieczne jest ustalenie potencjalnej wysokości emerytury ubezpieczonej z uwzględnieniem rekompensaty, a to wymaga znajomości wysokości kapitału początkowego, który podlega następnie zsumowaniu z wartością rekompensaty (art. 23 ust. 2 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych). Zwaloryzowana kwota tak obliczonego kapitału początkowego na dzień przyznania ubezpieczonej emerytury daje wartość, na podstawie której możliwe będzie ustalenie wysokości emerytury, jaką pobierałaby, gdyby nabyła prawo do rekompensaty (kwota zaewidencjonowanych składek na koncie z uwzględnieniem waloryzacji + kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego z uwzględnieniem rekompensaty podzielona następnie przez wskaźnik średniego dalszego trwania życia; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 listopada 2022 r., II UZ 41/22, LEX nr 3549633).

W sporach sądowych o wysokość powtarzających się świadczeń z ubezpieczenia społecznego wartość przedmiotu sporu stanowi obliczona za okres jednego roku, stosownie do wskazań zawartych w art. 22 k.p.c., różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą renty (emerytury), jaką skarżący otrzymywałby, gdyby jego żądanie ustalenia wysokości świadczenia zostało uwzględnione, a rentą (emeryturą)

w kwocie faktycznie pobieranej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 października 2000 r., II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 370; 21 lipca 2003 r., II UZ 45/03, OSNP 2004, nr 11, poz. 200; 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 54; 2 października 2009 r., II UZ 30/09, LEX nr 583822). Jak zaś wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 18 października 2012 r. (III UZP 3/12, OSNP 2013, nr 9-10, poz. 112) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze i drugie k.p.c.) ustala się na podstawie art. 22 k.p.c. w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych - na podstawie art. 19 § 1 k.p.c. W razie dochodzenia świadczeń przyszłych i zaległych stosuje się art. 21 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2023 r., III UZ 3/23, LEX nr 3651946). *In fine* Sąd Najwyższy podniósł w postanowieniu z 3 grudnia 2024 r. (II UZ 32/24, Legalis nr 3168441), iż należy zauważyć, że z perspektywy ustalenia (obliczenia) wartości przedmiotu zaskarżenia chodzi o faktyczny spór między uczestnikami procesu, a odrębności wynikające ze specyfiki spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych nie tworzą autonomicznych ram pozwalających, w zależności od metodologii semantycznej, tworzyć (lub nie) podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., a o kosztach art. 98 § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a.ł]